

Τὸ ἀκρωτήριον εἶναι ὡς αὕτη αὕτη ἡ φύσις ἐδημιούργησεν αὐτό. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἀγοράσασα αὐτὸ ἐταιρία ἤγειρεν ὑπερμέγεθες ξενοδοχεῖον ἐν τῇ πρὸς τὴν θάλασσαν ἀκρᾷ αὐτοῦ ὡς καὶ ζευγὸς τερπνῶν ἐπαύσεων πρὸς τούτοις ἄλλα τινὰ κτίρια ἱδρυνταὶ ἐν διαφόροις μέρεσι μεταξὺ τῶν πευκῶν. Ἀλλ' ἡ τοποθεσία εἶναι ἥττον βεβλαμμένη πάσης ἄλλης ἴσης φυσικῆς καλλονῆς. Πρὸς Δ. ἐν μέσῳ τῶν στιλπνῶν ὑδάτων μικροῦ κόλπου κεῖνται τὸ Μόναχον καὶ τὸ καχυρυσμένον Μόντε Κάρλο· ὅπισθεν αὐτῶν ἡ ἐντεταμένη ἀκτὴ χωρεῖ πρὸς τὰ μακρὰν κείμενα ὄρη Ἑστερέλ. Ὅλος ὁ βόρειος ὁρίζων τέμνεται ὑπὸ τῶν ποικίλων κορυφῶν τῶν Ἀλπεων. Αἱ ὁροσειραὶ εἶναι ὀδοντωταὶ ὡς ὁ πρίων, ἀλλὰ μεθ' ὀπόσης μαγευτικῆς ἐνταῦθα ἀνωμαλίας!

Πρὸς Α. τὸ ἀκρωτήριον δεσπόζει τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκτάσεως κόλπου, ἐν τῷ βαθυτάτῳ καμπυλωμάτι τοῦ ὁποῦ ὑφύεται ἡ Μαντῶν. Πῶς παρίσταται ἡ ἀνατολικὴ Μαντῶν ἐν πλησιφαεῖ χειμερινῇ ἡμέρᾳ, ἐξηπλωμένη ἐν τῇ ἀκτῇ, γαλακτώεσσα καὶ ροδόχρους, χθαμαλὰς ἔχουσα τὰς στέγας ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατωτέρω πάλιν, ὅλως δὲ μαυριτανικῇ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν λεπτὴν πυραμίδα τῶν οἰκιῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἀρχαίαν πόλιν! Αἱ πρασινοκίτρινοι κέραμοι τῶν στεγῶν παρσκειάζουσι τὸν θεατὴν εἰς τὸ ν' ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τοῦ μουζίνῃ, ἢ εἰς τὸ θέαμα καμύλων ἢ ἄλλο τι καθαρῶς ἀνατολικὸν χαρακτηριστικόν. Πράγματι δὲ οἱ Μαῦροι εἶχον μεταβῆ ἑκεῖ πολλὰ καταλιπόντες ἔχνη. Ὁ κ. Ἀδδγκτων Σύμονδς, γράφων πρὸ εικοσαετίας, εἶπεν ὅτι εὕρισκοντο ἀρχαῖοι Μαντωνᾶοι, αἵτινες νέοι ἔτι εἶχον αἰχμαλωτισθῇ ὑπὸ τῶν Μαυριτανῶν· ἀραβικαὶ δὲ λέξεις εἶναι συνήθεις μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ (palois) διαλέκτῳ τῆς χώρας.

Εἰς τοὺς Μαυριτανούς πρὸς τούτοις ὀφείλεται τὸ ὅτι τσαῦται τῶν ὀξείων κορυφῶν παρὰ τοῖς ἀγόνις ὄρεσι (πολλῷ ὑψηλότερον τοῦ ὀρίου, ὅπου καταπαύει ἡ ὑπαρξὶς δένδρων καὶ πάσης βλαστήσεως) στέφονται ὑπὸ ἡρειπωμένων φρουρίων καὶ ἰσχυρῶς τετιχισμένων κομποδελων. Ταῦτα ἐκτίσθησαν πρὸ αἰώνων ὅλων ὡς καταφύγια τῶν ἐν τοῖς χθαμαλωτέροις τιμήμασιν ἀνθρώπων, ὑπόταν θὰ ἐνεφανίζοντο τὰ φοβερά τῶν Μαυριτανῶν σκᾶφη ἐν τῷ ὁρίζοντι αὐτῶν. Τὰ ὄρεϊνὰ ταῦτα χωρία εἰσι στερωρῶς βεβασισμένα ἐπὶ τῶν βραχιδῶν αὐτῶν βάσεων, συστρέφονται δὲ καὶ περιβάλλουσι τὸ ὄρεινόν μέρος, περὶ τὸ ὅποιον καὶ ἱδρυνταὶ, μετὰ τῆς χάριτος τοῦ ἐλισσομένου κισσοῦ. Ὁ κ. Σύμονδς λέγει περὶ μιᾶς τῶν πόλεων τούτων, τῆς Ροκεμπρὸν τὰ ἐπόμενα: «Ἐν τῷ σκληρῷ ὄγκῳ τοῦ λόφου ἱδρύεται ἡ πόλις· οἰκιακοὶ τοῖχοι καὶ κρηνοὶ συνεπαγινήθησαν, ἀλλοιωθέντα μόνον ὑπὸ τῆς τέχνης τῶν παρελθόντων χρόνων, καὶ ἐστερεοποιήθησαν ὑπὸ τῶν αἰώνων. Ἐξ ἀμφοτέρων τὰ αὐτὰ φύονται φυτὰ, σταθερὰ ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐγκαταλελειμμένων οἰκημάτων».

Ἀλλ' ἡ Ροκεμπρὸν εὐρηται ἐν κοιλῳματι τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτισομένης ὀρεινῆς πλευρᾶς καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ἥττον γραφικῇ θέσει, οἷα ἡ Καστελλὰρ καὶ ἡ Γορβίων, αἵτινες κεῖνται ἐν ἀκανονίστῳ ἐλικοειδεῖ σχήματι περὶ ὀξείας κορυφῆς ἢ στέφουσι κορυφὴν τινὰ λόφου. Αἱ ἐλικοειδεῖς αὗται ὅμως, κατὰ τὴν τοῦ ἱρλανδοῦ φράξιν, πόλεις εἶναι ἄγαν εὐρεῖαι ἀναλόγως τοῦ μεγέθους αὐτῶν. Ἄν ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Μαντῶν π.χ. ἐπλατύνετο καὶ διερρυθμίζετο κατὰ τὸ σύστημα τῶν πόλεων τοῦ Βορρᾶ ὅποιον χώρον θὰ κατελάμβανε! Ὅν τρόπον τανύν ἱδρυνταὶ τὰ γραφικὰ ταῦτα ἀθροίσματα τοίχων καὶ στεγῶν ἐσχεδιάσθησαν ἵνα ἴστανται ἐπὶ βάσεως, ὁμοιοζούσης τὸ σχῆμα πρὸς κῶνον σάκχαρος! Πάντες ἀποδέχονται ὅτι ἡ Μαντῶν ἀποτελεῖ ἐν τῶν ὥραιότερων σημείων καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτὴν τῆς ἀκτῆς καὶ παρέχει μὲν τερπνόν τι διὰ τὸ ὅμμα, οὐχὶ ὅμως καὶ εὐχάριστον διὰ τὴν ὄσφρησιν! Ἡ ἀρχαιότης αὐτῆς ἀπὸ μακροῦ χρονολογεῖται. Ἀνθρώποι ἐγεννήθησαν, ἔζησαν, καὶ ἐτάφησαν ἐν τῷ μικροσκοπικῷ τούτῳ σημείῳ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπὶ ἔτη, ἄγνωστον κατὰ πόσον πλείονα τῶν δέκα αἰώνων!

Τὸ ἀκρωτήριον Μαρτέν ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος καὶ τῆς πριγκηπίσσης τῆς Οὐαλλίας διὰ τὴν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ ἡπείρῳ διαμονὴν αὐτῶν. Αἱ ΑΑ. ΥΥ ἐνωχίασαν σειρὰν δωματίων ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαρτέν καὶ μετέβησαν ἐκεῖ πρὸ τινων ἐβδομάδων. Τὰ ὑπ' αὐτῶν καταληφθέντα δώματα κεῖνται ἐν τῷ ἰσογαίῳ τῆς δυτικῆς πτέρυγος, ἥτις προσηρτήθη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους

καὶ εἶναι οὕτω πως διερρυθμισμένη ὥστε νὰ χωρίζεται καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ οἰκοδομήματος.

ΜΥΡΤΙΛΟΥ

ΔΙΟΤΙ ΗΤΟ ΠΤΩΧΟΣ

(Διήγημα πρωτότυπον).

Ἐν διώρῳ ἀπὸ τῆς πόλεως Στενημάχου ἀποστάσει ἐπὶ τῆς σκιερᾶς Ροδόπης ἐν μέσῳ θελκτικωτάτης δασώδους κοιλάδος ὑφύεται ἡ Σταυροπηγιακὴ τοῦ Μπατοσκόβου μονή. Δρῦς ὑψηλὰρνοι καὶ λεῦκαι προαιώνιοι διὰ τοῦ ἡδίστου αὐτῶν μινυρισμοῦ καταθέλγουσι τὸν ὁδοπόρον. Ὁ ὑπὸ τὴν παχεῖαν αὐτῶν σκιάν βαίνων καὶ τὸ γλοερὸν ἔδαφος πατῶν, ὅπερ αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, μόλις διεισδύουσαι διὰ τῶν δασυφύλλων κλάδων, βλέπουσι, καὶ ἀκούων τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον καὶ παυσίλυπον τῶν δένδρων ψίθυρον καταλαμβάνεται ὑπὸ θεοῦ τινὸς αἰσθήματος. Πρὸς στιγμὴν, νομίζων, ὅτι εὕρισκεται ἐν Δωδωνί τινί, αἶρει τὸν νοῦν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα ἀναπολὼν τοὺς εὐθαλεῖς ἐκεῖνους τόπους, τὰ ἄλλα τῶν ἀρχαίων, ἐν οἷς ἱερομάντις καὶ χρησμοδοὶ τὰ μέλλοντα προσέλεγον.

Πανταχοῦ ρύακες κρυπτόμενοι ὑπὸ τὰ χόρτα καὶ πάλιν ἀναφαινόμενοι χαριέστεροι, ἐπαγωγικώτεροι, διαυγέστεροι περιρρέουσι. Πανταχοῦ δένδρα ὑψίσματα καὶ μεγαλοπρεπῆ τανύουσι τοὺς πυκνοὺς αὐτῶν κλάδους, ἐφ' ὧν σιγῇ ἡδύαδων πτηνῶν ἐμφωλεύουσι. Πανταχοῦ πηγαὶ κρυστάλλωδεις καὶ κρῆναι διαυγεῖς κυλύουσι σιγῇ τὰ διαυγῆ αὐτῶν νάματα. Μαρμαίροντες δὲ καταρράκται ἐπὶ τοῦ πλησίον ρέοντος ποταμίσκου βροντωδῶς ἀντηχοῦντες ἀποτελοῦσι πρὸς τὴν κύκλωθεν ἡρεμίαν καὶ γαλήνην ζωηράν ἀντίθεσιν, τὴν τοσοῦτον συχνῶς παρατηρουμένην ἐν τῇ φύσει. Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλούμενος, ἄτε διχαζόμενος, τὰ Βυζαντίου καὶ τῆς Παναγίας, καταπίπτων ἐξ ὕψους τριᾶκοντα περίπου ποδῶν, παρέχει, εὐάρεστον θέαμα τοῖς ὄμμασι τοῦ παρατηρητοῦ.

Ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ μαγικῷ καὶ ἱερῷ ἐκεῖνῳ τόπῳ μεταρσιεῖται πρὸς τὸν Ὑψίστον, ὅστις οὕτως ἐν μεγίστῃ σοφίᾳ καὶ ἀρμονίᾳ τὴν φύσιν ἐξωράϊσε. Μακρὰν ἔτι τῆς Μονῆς ὁ ὁδοπόρος ἀποκαλύπτεται καὶ κλίνων τὸ γόνυ ὑφ' ὅτ' ἔχει τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναφωνῶν τὸ τοῦ προφητάνакτος Δαυὶδ «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας».

Εἰς ἐπίμετρον δέ, τὸ μὲν ὁ θυμὸς ἡχος τῶν κωδωνίσκων τῶν νεομομένων ἐκεῖ που αἰγῶν καὶ τὰ ἡδύτατα τερετίσματα τῶν περιπταμένων ἀηδόνων καὶ ὑπολαίδων, τὸ δὲ ὁ ξηρὸς κρότος πελέκειος, καταρρίπτοντος γηραλέαν ὄρν, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν τοῖς ἀμπελώσι καὶ γαίαις τῆς Μονῆς σεβάσιμοι μοναχοί, γέροντες κύπτοντες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν ἢ νεανία, ὧν τὸ εὐχαρι καὶ παιδρὸν μέτωπον ἐρρυτίδωσεν ἡ λύπη καὶ ὁ πόνος, ἀπεικονίζουσι πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ παρατηρητοῦ τὴν ἀγνὴν ἡδονὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοὺς κόπους, τὴν ἐν τῇ φύσει εὐδαιμονίαν καὶ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου δυστυχίαν, τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἐφῆμερον τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξιν.

Ἀλλ' ἡ μονὴ αὕτη τῆς Θεοτόκου πλὴν τῆς ὡς πρὸς τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς ἔχει καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν. Ἐκτίσθη τῷ 1084 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἀλεξίου τοῦ Α' τοῦ Κομνηνοῦ. Κατὰ τὸ ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον ἐλληνιστί, ἰθρισι καὶ ἀρμενιστί τῆς μονῆς τυπικόν, δύο ἀδελφοὶ Ἰβήρες, Γρηγόριος καὶ Ἀπάσιος, Πακουριάνοι καλούμενοι, ὧν ὁ μὲν ἦτο Σεβαστὸς καὶ μέγας Δομέστικος τῶν σχολείων τοῦ κράτους, ὁ δὲ μέγας Μάγιστρος τῆς Ἀνατολῆς, ἀπολαύοντες μεγίστων τιμῶν καὶ εὐνοίας παρὰ τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ, κατενίκησαν τοὺς Πατοινάκας, βασιλεῖς τῆς Μολδοβλαχίας, βλάπτοντας τὰ συμφέροντα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

Μετὰ τὴν νίκην ἀφέντες τὰ ἐχόσμια καὶ τὰ ὑπολειπόμενα αὐτοῖς τῆς ζωῆς ἔτη ἀποφασίσαντες πρὸς ἐξάγνισιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν νὰ ἀφιερῶσαι τῷ Θεῷ, ἔκτισαν τὴν μονὴν καὶ ἐμόνασαν πρῶτοι αὐτοὶ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀπομάχων στρατιωτῶν. Ἐπροίκισαν αὐτὴν διὰ πολλῶν

καὶ ποικίλων δωρεῶν καὶ ἀναθημάτων, ὑπαγαγόντες μάλιστα τῇ κυρίῳ τητι αὐτῆς διὰ βασιλικῶν χρυσοβούλλων πᾶσαν τὴν μεταξὺ Ξάνθης καὶ Στενιμάχου χώραν καὶ ἄλλα τῆς Μακεδονίας τινὰ μέρη.

Τῷ 1888 διεθέριζεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ νέος τις στηθικός, οὐτινος ἡ εὐγενὴς καὶ συμπαθὴς μορφή ἐκίνει τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν ἐκαστοῦ. Οἱ μοναχοὶ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ μονῇ ἡγάπων αὐτὸν καὶ ἐσέβοντο παρέχοντες αὐτῷ πᾶσαν, ὡς ἡδύνατο, περιποίησιν. Καθ' ἑκάστην βραδεὶ τῷ βήματι σύρων τὸ καταπεπονημένον αὐτοῦ σῶμα ἐπορεύετο φέρων μεθ' ἑαυτοῦ βιβλίον τι εἰς τὸ πλησίον δάσος καὶ ἐκεῖ καθήμενος ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους ὑπὸ τὴν παχεῖαν τῶν φύλλων σκιάν ἀνεγίνωσκε καὶ ἐρρέμβαζε.

Διηγεῖτο μόνος ἐν τινὶ κελλίῳ, οὐτινος τὸ παράθυρον ἦτο πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου τῆς μονῆς, ὅπου κατέφευγεν, δασκίς δὲν ἡδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δάσος. Ἐκεῖ οἱ κρίνοι καὶ τὰ ῥόδα ἐξέπεμπον αὐτῷ τὰ ἀρώματα αὐτῶν, ἡ πολύλαλος ἀηδὼν ἐκελάδει ἐλκύνουσα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἡ ἀκακία ἔρριπτε τὰ ἄνθη αὐτῆς ἐπὶ τῶν βιβλίων καὶ τῶν τετραδίων αὐτοῦ. Ἐνίοτε φίλος τις ἐρχόμενος ἐκ Φιλιππουπόλεως πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ προὔξινει αὐτῷ μεγίστην καὶ ἀνεκλάλητον χαράν.

Τὸν νέον τοῦτον ἐγνώρισαν ἐν τῇ πόλει διδάσκοντα ἐπιτυχέστατα μουσικὴν καὶ γαλλικὰ ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω αὐτόν· ὑπῆρξεν ἄριστος φίλος μου. Ἦτο καρδιά ἀνεκτίμητος. Ἡ σύνεσις αὐτοῦ καὶ ἡ εὐφράδεια, ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μάθησις καὶ ἡ εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον ἄκρα δεξιότης αὐτοῦ μὲ κατεκίλουν. Οὐδέποτε προσήλθεν εἰς διασκέδασιν καὶ οἰκογενειακὰς ἐσπερίδας μεθ' ὕλας τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις τῶν γνωρίμων. Οὐδέποτε ἐφοίτησεν εἰς Λέσχην. Οὐδέποτε ἐγέλα, ἐὰν δὲ τυχαίως μειδιάματι ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ, ἦτο μεστὸν πικρίας καὶ ἄλγους.

Οὐδέποτε πρὸς οὐδένα ἐξέφερε παράπονον τι καὶ ἀναστεναγμὸν καὶ ὅμως ὁ τάλας ἔπασχε σωματικῶς καὶ ψυχικῶς. Τὰ ἔχνη τῆς δυστυχίας ἐφαίνοντο διαγεγραμμένα ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς ἐδείκνυε τὴν ταύτης ἀπογοήτευσιν αὐτοῦ. Οὐδέποτε μοι εἶπέ τι περὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ, εἰμὴ μόνον ὅτι κατήγετο ἐκ Σμύρνης, ἐμorfώθη ἐν Λυκαίῳ τινὶ τῶν Παρισίων καὶ συγγενῇ οὐδένα εἶχεν. Ἀλλ' ἐκ τῶν ποιήσεων αὐτοῦ, ἃς ἐνίοτέ μοι ἀνεγίνωσκε ζητῶν τὴν περὶ τούτων ἀσθενῇ μου γνώμην, ἐνόησα ὅτι ἡγάπα, ὡς ἀγαπῶσιν οἱ ποιηταί, ἀλλὰ... τὸ ὑποκείμενον τῆς λατρείας αὐτοῦ δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τοῖς ζῶσι. Δὲν ὑπῆρχε τὸ πρῶτον αὐτῷ μόνον, διότι ἦτο πτωχός· ἐστέναζεν ὅθεν διαρκῶς καὶ ἄνευ ἐλπίδος.

Τὴν ἐσπέραν ὅτε πλέον ἀπηλλάσσετο τῶν καθημερινῶν αὐτοῦ μαθημάτων μετὰ μικρὸν περίπατον, ὃν συνήθως περιεπάτει παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν τῆς πόλεως σταθμὸν κεκαλυμμένου ὑπὸ ἰτεῶν ποταμίσκου, ἐπέστρεφεν οἶκαδε. Τότε ἔβλεπον αὐτόν· τότε ἐφαίνετο ὀλίγον τι φαιδρός. Καθήμενος παρὰ τὸ παράθυρόν μοι ἀνεγίνωσκε τοὺς στίχους αὐτοῦ κινούντας τὰ μύχια τῆς καρδίας καὶ ἐλκύνοντας τὰ δάκρυα. Δὲν ἦσαν πλαστοὶ οὐδὲ τεχνητοί, ἀλλ' ἐξήρχοντο ἐξ αὐτῆς τῆς καρδίας ἐξωτερικεύοντες τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ σάλον, τὸν ψυχικὸν πόνον καὶ θλίψιν αὐτοῦ. Πᾶς στίχος αὐτοῦ ἦτο δάκρυ, πᾶν ποίημα συντριβεῖσα καρδιά.

Ἡ ἀνάγνωσις τούτων, ἀναφερομένων εἰς ἀποσθεσθείσας ἐλπίδας, ἀποτυχόντα βαυκαλίσματα, ἐξαφανισθεῖσαν εὐδαιμονίαν, ματαίας ἐξιδαστικὰς παρακλήσεις καὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς ζωῆς δυσθυμίαν, ἐξύψου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ παρῆγεν ἐν αὐτῷ τὴν λήθην τῶν δυστυχιῶν καὶ ἀνίων αὐτοῦ. Ἀναγινώσκων τὴν δυστυχίαν ἀπομακρύνετο αὐτῆς. Τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐλάμβανε τότε ἄλλοιαν τινὰ ἑκφρασιν· ἐγίνετο εὐχαρις, ἱλαρός, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν. Αἶφνης ἀνιστάμενος τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐκάθισε παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ πληττων αὐτὸ ἐξέχυνε τοσοῦτον παθητικὰς μελωδίας, εἶτε αὐτοσχεδίου εἶτε ξένας, ὥστε σὺν τοῖς δακρύοις αὐτοῦ, ἄτινα χρονητὸν ἔρρεον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, συνευρίνυσον ἄκων καὶ τὰ ἑμὰ.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν χορῷ τινι, δοθέντι ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν Κυριῶν ὑπὲρ τῶν ἀπόρων παιδῶν, συνένευσε νὰ παῖξῃ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μέλη τινὰ. Τὸ πληθὸς ἀθρόον προσέδραμεν· οἱ παῖδες θὰ ἀνεκουφίζοντο. Ὄταν ἐπλησίασε παρὰ τὸ ὄργανον, νεκρικὴ σιγὴ ἐπακράτησε· πάντες τρέμοντες μὲν συνκρατοῦντο, ὅπως ἀκούσῃ τὸν

συμπαθῆ Γλαῦκον κλειδοκυμβαλίζοντα. Κατ' ἀρχὰς ἔπληττε βραδέως τὸ ὄργανον, ὅπερ ἐξέχυνε θεσπέσιον μελωδίαν· εἶτα ὅσον προὔχῳ τὸ μέλος, οἱ ρυθμοὶ τοσοῦτον ταχύτεροι ἐγίνοντο καὶ ἡ καρδιά πάντων συνεσφίγγετο. Ὄταν δὲ προσήγγισε τὸ τέλος, τὸ ὄργανον ὠμίλει, παρεκάλει, ἐστέναζεν, ἔκλαιε συναρπάζον τοὺς ἀκροατὰς καὶ μεταφέρει αὐτοὺς εἰς κόσμον ἄλλον. Ὄταν ἐστράφη πρὸς τὸ πληθός, ἦτο ὡχρὸς καὶ δάκρυα κατέβρεχον τὰς παρειὰς αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ ἐξάλλων ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων ἐστεφανώθη. Ἐκτοτε ἡγάπησαν αὐτόν πάντες.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω αὐτόν. Βλέπω ἀκόμη τὴν μελαγχολικὴν αὐτοῦ μορφήν δακρύνουσαν κρύφα, τὸ μεδίαιμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐξέφαινε τὸν σάλον τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὸ ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ ἀνάστημα καὶ ἀκούω τὴν ἀργυρόχρον καὶ θωπευτικὴν αὐτοῦ φωνήν. Ἡ μέραν τινὰ μοι ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ θανάτου,

— Καὶ πρὸς τί τοῦτο; ἠρώτησα περιέργως αὐτόν. Ἡμεῖς τώρα πρέπει νὰ σκεπτόμεθα περὶ τῆς ζωῆς. Εἴμεθα νέοι.

— Ὁ· ἀποθάνω, ἀγαπητέ, κινῶν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μοι εἶπεν. Ἡ υγεία μου ἐκλονίσθη· δὲν πιστεύω νὰ ἴδω τὸν ἀκόλουθον μᾶιον.

Εἶχε δίκαιον ὁ τάλας. Ἦτο παντελῶς καταβεβλημένος· ἡ ἰσχυρὰ βίη, ἡ κοιλότης τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ μεγίστη ἀδυναμία αὐτοῦ ἐξήλεγχον ὅτι ἐγένετο στηθικός.

* *

Νομίσαντες ὅτι τὸ μὲν ἡ ἐξοχή, ὁ διαυγὴς ἀὴρ τῆς Ροδόπης καὶ τὸ χρυστάλλινον ὕδωρ θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν υγείαν αὐτοῦ, τὸ δὲ αἰ ἀπειροπληθεῖς τῆς μονῆς καλλοναὶ νὰ ἀποσοθῇ τὴν μελαγχολίαν αὐτοῦ, κατεπεισάμεν αὐτόν μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μονήν. Ἀλλὰ φεῦ! ἡ ἀσθένεια ἦτο ἀνίατος· ἡ παράτασις αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἔφερεν αὐτῷ ἢ τὴν παράτασιν τῆς δυστυχίας αὐτοῦ· τὸ φθινόπωρον μετὰ τῶν μεμαραμμένων αὐτοῦ φύλλων ἤγαγεν αὐτόν εἰς τὸν τάφον.

Μικρὸς ξύλινος σταυρὸς ἐν τῷ κήπῳ τῆς μονῆς δεικνύει τὸ μέρος ὅπου ἐτάφη. Οὐδεὶς πλέον ἐνθυμεῖται αὐτόν. Ἀπέθανε ξένος ἐν ξένη. Ἀγαπήσας ἀπέτυχε, διότι δὲν εἶχε χρήματα ν' ἀγοράσῃ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν· ἦτο πτωχός. Ἀποθανὼν ἐλησμονήθη, διότι δὲν ἀφῆκε περιουσίαν εἰς κληρονόμους καὶ ἐκτελεστὰς τῆς διαθήκης αὐτοῦ, ὅπως μνημονεύσιν αὐτοῦ· ἦτο πτωχός.

Ἐὰν ἦτο πλούσιος, θὰ ἔζη εὐδαιμόν ἐπὶ ἔτη καὶ μετὰ θάνατον θὰ ἐμνημονεύετο. Ἀλλ' ὁ τάλας ζῶν μὲν κατασυνετρίβη, ἀποθανὼν δὲ παρεδόθη εἰς λήθην. Διὰ τοῦτο; διότι ἦτο πτωχός. Καὶ ὅμως ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης δύο μόνον πράγματα ὑπάρχουσιν, ἅτινα ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἰσότητά μετὰ τῶν πλούσιων καὶ πτωχῶν· δύο μόνον, τὰ ἄκρα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος.

Μεγάλοι ἢ μικροὶ πρέπει νὰ ὑποστώσιν ἀπολύτως τὰ δύο ταῦτα. Πᾶς θνητὸς ὀφείλει ν' ἀγαπήσῃ πᾶς θνητὸς ὀφείλει ν' ἀποθάνῃ. Ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος ἔχουσι περιέργα τὰ ἐπακόλουθα. Ὁ ἀγαπῶν αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἰσχυρόν, ἀλλ' ἡ ἰσχὺς αὕτη καθιστᾷ αὐτόν ἀδύνατον. Ὁ ἀποθνήσκων, πλούσιος ἢ πτωχός, εὐεδὴς ἢ δυσεδὴς, εἶναι μέγας· ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦτο πρέχεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν.

Ὁ ἔρως καθιστᾷ πάντα χαριέντα, θυμηδῆ· εἶναι εὐτυχία καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχῃ δυστυχία. Ὁ ἀμοιβαῖος ἔρως ἐξαλείφει τὸ πᾶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐρωτικῆς διαχύσεως δύο λατρευομένων πλασμάτων τὸ πᾶν ἀποβέννυται, κόποι, λύπαι, θλίψεις, συμφοραὶ ἐκμηδενίζονται. Τοῦτο ἐδόθη ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῖς πᾶσιν ἀνεξαίρετως, πτωχοῖς καὶ πλουσίοις.

Ὁ θάνατος καταστρέφει τὸ πᾶν· τὰς θλίψεις, τὴν τύψιν τοῦ συνειδότος, τὸ πνεῦμα... Ὅσον πτωχός καὶ ἂν ᾖ τις, ὁ θάνατος καὶ ὁ ἔρως ἀναγκάζουσιν αὐτόν νὰ ὑπακούσῃ. Ὅσον μέγας ἢ πλούσιος καὶ ἂν ᾖ τις, ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος ἀρνοῦνται νὰ ὑπακούσῃ αὐτῷ. Αὕτη εἶναι ἡ μεγάλη ἰσότης, παρεχομένη ὑπὸ τῆς φύσεως, ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ὑπὸ τῆς ζωῆς. Ἐν αὐτῇ γεννώμεθα καὶ ἐν αὐτῇ ἀποθνήσκομεν.

Ἀλλὰ τί βλέπομεν; διὰ τί τὰ ἱερὰ ταῦτα πράγματα μετεβλήθησαν; Ἐκεῖ ὅπου ἡ φύσις διώρισε τὸ δίκαιον, ὅπου ὁ Θεὸς ἐδώρησε τὸ ἴσον, ἐκεῖ ὅπου κατὰ τὴν δημιουργίαν ὁ πλάστης ἠθέλησεν ὁ πτωχός νὰ ᾖ ἐπ' ἴσης εὐτυχής, ὡς ὁ πλούσιος, ὅπου ἔκρινεν ὁ πτωχός νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν ἀξίαν πρὸς τὸν πλούσιον, διὰ τί ὑπολείπεται αὐτοῦ, παραγ-

κωνίζεται; Διότι . . . διότι οί μὲν πλειστηριάζουσι τὸν ἔρωτα, οἱ δὲ τιμολογοῦσιν, ὡς ἐμπόρευμα, τὸν θάνατον.

Κατὰ τὸν θάνατον διακρίνουσι κηδεῖας καὶ νεκρωσίμους ἀκολουθίας διαφόρους. Ὁ μὴ ἔχων χρήματα δὲν δύναται κατὰ τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ, ὡς ὁ πλούσιος, νὰ ἔχη τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἐξαπτερύγων, λαμπάδων, στεφάνων, ἱερῶν, λόγους ἐπικηδεῖους τε καὶ ἐπιταφίους, τὰς αὐτὰς σελίδας εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν καὶ τὸν αὐτὸν καπνὸν τοῦ αὐτοῦ θυμιάματος.

Ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους ὁ πλούσιος ἐν τῷ ναφ, ἀφοῦ πρότερον πομπῶς περιελθὼν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, παιανίζουσης μουσικῆς καὶ ἐκλαρυγγιζομένων τῶν ψαλτῶν, ὑφίσταται τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Ἐν τῷ μέλλοντι δὲ μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἀποτίσει χρημάτων παρὰ τῶν κληρονόμων ἢ συγγενῶν αὐτοῦ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς συχνότατα εἰ μὴ καθ' ἐκαστὴν ἄνωθεν τοῦ τάφου αὐτοῦ ἀναγινώσκουσιν εὐχὰς καὶ δοξολογίας καὶ δέονται τοῦ ὑψίστου καὶ μετὰ δακρύων μάλιστα, ὅπως κατατάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων· ἴσως ἂν ἐξηρτᾷτο ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Θεοῦ θὰ ἔπεμπον αὐτὸν εἰς τὸν παραδείσον ὀρίζοντες αὐτῷ καὶ μέρος καταλλήλων ἀναλόγως τῶν χρημάτων, ἃ λαμβάνουσιν.

Ἀλλὰ διατὶ λέγω ἴσως; μὴπως κατὰ τὸν μεταίωνα ὁ Πάπας καὶ ὁ κληρὸς αὐτοῦ δὲν συνεχώρουν τοὺς ἀμαρτάντας πέμποντες αὐτοὺς μετὰ θάνατον εἰς τὸν παραδείσον διὰ τῶν ἐπὶ χάρτου ἀφέσεων, ἃς παρεῖχον αὐτοῖς ἐπὶ χρήμασι; Μήπως καὶ αὐτοὶ οἱ κακοῦργοι τότε δὲν ἐξηγόραζον διὰ τοῦ χρυσίου τὰ πλημμελήματά αὐτῶν λαμβάνοντες παρὰ τοῦ Πάπα τὸσαῦτάς ἀφέσεις ἀμαρτιῶν, ὅσα κακούργηματα διέπραττον καὶ οἰκοδομοῦντες αὐτοῖς μέγαρον ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τοσοῦτον πολυτελέστερα καὶ ὅσον πλείονα χρυσὸν παρεῖχον τοῖς ἀντιπροσώποις τοῦ Χριστοῦ; Παντοδύναμον χρυσίον, τί ἔπραξας καὶ τί πράττεις! . . .

Ὁ πτωχὸς παρὰ τὸν τάφον αὐτοῦ ἢ ἐν τινι ναίσκῳ μετ' ἀνάγνωσιν εἴκοσι μόνον γραμμῶν ἀκολουθίας ἀφανῶς καὶ σιωπηλῶς θάπτεται. Καὶ αὐτὸς ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν κηδεῖαν τούτου φέρει τὴν καθημερινὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν ἢ ἀπλῶς μόνον πατραγῆλιον φειδόμενος οὕτω καὶ τῶν ἐνδυμάτων. Ἐνῷ δὲ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πλουσίου οἱ ψάλται στεντορεῖα τῇ φωνῇ κραυγάζουσιν «Αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη», ἐπὶ τοῦ πτωχοῦ οὐδὲ ἄταξ τοῦτο λέγεται· καὶ δικαίως διότι ἡ μνήμη ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χρηματος.

Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχής, ὁ πλούσιος θὰ ἔχη ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ καθ' ἐκαστὴν στιγμὴν θυμίαμα, ἄνθη, κόλλυβα καὶ μαρμαρίνας στήλας μετ' ἀναλόγων ἐπιγραφῶν θὰ δεικνύωσι τὴν θέσιν ὅπου ἐτάφη. Ὁ πτωχὸς θάπτεται ἐν τινι ἀποκέντρῳ τοῦ νεκροταφείου γωνίᾳ καὶ σταυρὸς τις ἐὼλινος μόνος διακρινόμενος μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ τάφου ἐπιβλαστώντων χόρτων δεικνύει τὴν θέσιν, ὅπου ἐτάφη. Κοινωνικαὶ συνθῆκαι κατέστρεψαν τὴν ἐν τῷ θανάτῳ ἰσότητά λέγουσαι: «Πτωχέ, θὰ ταφῇς ὡς θνησιμαῖον· πλούσιε, ἐν ἀρώμασι καὶ εὐλογίαις».

Κατὰ τὸν ἔρωτα διακρίνουσι κοινωνικὰς τάξεις καὶ βαθμούς. Ὁ πλούσιος κατέχει τὰς ἄνω βαθμίδας ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὁ πτωχὸς τὰς κάτω· ἀδύνατον οὗτος ν' ἀτενίσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς θέσεως τοῦ πλουσίου. Αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ ἀτομικὴ ἀξία παραγκωνίζονται, ὁ πλοῦτος ἐκτιμᾶται. Προκειμένου περὶ ἐκλογῆς μεταξὺ χρυσοῦ ἀνδραπόδου καὶ ἀνδρὸς ἐχέφρονος, προτιμᾶται τὸ πρῶτον.

Ἡγάπησας πλουσίου κόρην, ἡγαπήθης, συνέδεσας τὴν ζωὴν σου μετὰ τῆς ἐκείνης· καλῶς. Εἶσαι πτωχός; ἀδύνατος ἡ εὐδαιμονία σου· τὸ συνοικεῖσιν ἀντίκειται ταῖς βουλαῖς τοῦ πατρὸς ἐπιζητουῦντος γαμβρὸν ἀριστοκράτην, εὐγενῆ, δηλαδὴ πλούσιον. Δύναται ὅμως οὗτος νὰ ἦ καὶ ζῶν, βάρβαρος, μηδεμίαν λέξιν δυνάμενος ἐνώπιον ἀνθρώπων ν' ἀρθρώσῃ. Ἐχει χρήμα; τοῦτο ἐξευγενίζει τὸν ἄνδρα. Καθιστᾷ αὐτὸν σοφόν, πολυμαθῆ, εὐγλωττον κατὰ τὸ «Ἐχεις γρόσσα, ἔχεις γλώσσα, ἔχεις φλωρρά, ἔχεις θεωρίαν». Ἡ κόρη θυσιάζεται εἰς τὸν βωμὸν τοῦ χρυσίου, ἡ εὐδαιμονία αὐτῆς καταστρέφεται, ὁ δὲ νέος δυστυχεῖ, διότι ἦτο πτωχός.

Κόρη πτωχῇ ἡγάπησε νέον πλούσιον; γίνεται θυμὰ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς· ὁ πλούσιος ἐκμεταλλεύεται αὐτήν. Σύζυγος νὰ γείνη αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον· εἶναι ἀγενής, ἄσημος, διότι εἶναι πτωχή. Ἡ εὐγένεια δὲν ἔγκειται ἐν τῇ ἀγνότητι τῆς καρδίας καὶ τοῖς εἰλικρινέσιν αἰσθημασίν, ἀλλὰ κρύπτεται ἐν πολυτελεῖσι μεγάροις καὶ πολυταλάντοις σισύραις! Κοινωνικαὶ προλήψεις! Εὐδοκίμει ὁ πλούσιος, διότι εἶναι πλούσιος· κα-

τασυντρίβεται δὲ ζῶν καὶ παραδίδεται εἰς λήθην ἀποθανὼν ὁ πτωχός, διότι εἶναι πτωχός.

* * *
Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γλαύκου μετέβην εἰς τὴν μονήν, ὅπως ἴδω αὐτόν. Ὁ δυστυχὴς εἶχεν ἤδη ἐντελῶς μεταβληθῇ. Ἡ ἀσθένεια ἐκοίλανε τὰς παρειάς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐμεγεθύνθησαν. Τὸ πελιδνὸν χρῶμα αὐτοῦ, τὰ ἀναιμικὰ χεῖλη καὶ αἱ ἰσχναὶ χεῖρες καθίσταν αὐτὸν ἀγνώριστον· ἦτο σκιὰ ἑαυτοῦ, ἦτο πολὺ τεθλιμμένος καὶ πύρινα δάκρυα κατέβρεχον τὰς παρειάς αὐτοῦ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐκάθητο ἐγερθεὶς ἐκ τῆς κλίνης ἐπὶ παχείας ἑδρας παρὰ τὸ παράθυρον. Ὁ ἥλιος τοῦ φθινοπώρου ἐπιχαρίτως ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κήπου ἐσκόρπιζε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, τὰ δὲ ὠχρὰ καὶ μεμαραμμένα φύλλα ἔτρεμον εἰς τὰ ἄκρα τῶν κλάδων καὶ ριπιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κατέπιπτον. Ἦτο κεκαλυμμένος διὰ ἐρυθρᾶς χλαίνης, ἀντίθει-σιν πρὸς τὴν πελιδνὴν αὐτοῦ μορφὴν ἀποτελούσης. Μὲ προσεδέξατο μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, μοὶ ἔτεινεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ὡς νήπιον πρὸς τὴν μητέρα, καὶ με παρεκάλεσε νὰ καθίσω παρ' αὐτῷ. Ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ ἔκειτο συλλογὴ τις ποιημάτων τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Παπαρρηγοπούλου.

— Ἰδοὺ, μοὶ εἶπε διακινούμενος ὑπὸ ἰσχυρᾶς βηχὸς καὶ διὰ σιγανῆς φωνῆς, ἰδοὺ ἀληθὴς ποιητής, ὅπως λυρισμός.

Ἦρξατο δὲ ἀπαγγέλλων τὴν ἐξῆς στροφὴν ἐκ τοῦ ποιήματος «Ὀρφῆως».

Τόσαι νέαι . . . καὶ ἐκείνη
ἔπρεπε νὰ τελευτήσῃ;
ἦρμοξε παστὰς λιθίνην
εἰς τοσαύτην καλλονήν;
εἰς αὐγὴν ἑαρινὴν
διατὶ νὰ ἀπανθήσῃ;

Ἀπεκώλυσα αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ βλέπων ὅτι πάσχει. Ὁμίλησα αὐτῷ περὶ διαφόρων πραγμάτων καὶ φιλολογικῶν ἔργων. Μεγάλως εὐηρεστεῖτο ἀκούων τὰς ἐν τῇ φιλολογίᾳ προόδους. Ἠρμήνευσα εἰτα αὐτῷ τὰς διαφόρους περὶ ὑπνωτισμοῦ θεωρίας καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ πρὸς θεατραίαν διαφόρων ἀσθενειῶν.

— Ἐξαίρετα, εἶπεν· ἐννοῶ· μεγάλα· ἰδέαι· μεγάλα πνεύματα. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐργάζονται.

Οὐδὲν ἀνέφερε περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ· οὐδὲν παράπονον διὰ τοὺς πόνους αὐτοῦ. Σιγῇ μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησε, καθ' ἣν ὁ τάλας ἐδάχρυνεν. Ἰσως, διότι θὰ ἐγκατέλιπε μετ' ὀλίγον χρόνον τὴν γῆν· ἴσως, διότι θὰ ἐπορεύετο εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς συνάντησιν τῆς ψυχῆς ἐκείνης, ἣν πάντοτε εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ἐζήτησα ν' ἀπασχολήσω αὐτόν· ὅθεν ὠμίλησα αὐτῷ περὶ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ἥς ἦτο ἀκόρος, καὶ περὶ τῆς προτέρας συνδιατριβῆς ἡμῶν. Μοὶ ἀνέφερε τὰ ὀνόματα τότε κατὰ πρῶτον τῶν ἀποθανόντων συγγενῶν αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέφυγε καὶ τὸ ὄνομα Κόρη. Ὡς ἐν ἐκστάσει δὲ διατελῶν, ἐφιθύριζεν.

— Ὡς πᾶν με ἡγάπα, πόσον ἡγάπων τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο ἄνθος . . . ἐμαράνθη . . . ἐξεφυλλίσθη.

Ἀφῆκα αὐτῷ τὴν γλυκεῖαν ταύτην αὐταπάτην, μηδὲν διακώψας αὐτόν. Εἶτα ἐξηκολούθησε μετὰ ἐντονωτέρας φωνῆς οἶονεὶ διαλεγόμενός τινι.

— Ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν ἔστρεψε νὰ με ὀνομάσῃ γαμβρὸν αὐτοῦ . . . Πόσον θὰ μετενόησεν εἰτα! Ἀλλὰ τί ὠφέλησεν ἡ ἄκαιρος μετάνοια αὐτοῦ; . . . Ἐκείνη . . . ἀπέθανε . . .

— Γλαῦκε, θ' ἀποθάνω, μοὶ ἔλεγε περιπτυσσομένη με καὶ περιλούουσα διὰ τῶν θερμῶν δακρύων κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμῶν συνάντησιν. Ὁ πατὴρ μου εἶναι σκληρός . . . Εἶδες αὐτόν . . . παρεκάλεσας καὶ σύ . . . Ἐφάνη καὶ εἶναι ἄκαμπτος . . . Σὲ ἀπεδίωξε βαναύσως . . . Σ' ἐξέλαβεν ὡς τρελλόν . . . Παρεκάλεσα καὶ ἐγώ . . . Ἐκλαυσα καὶ ἡ μήτηρ μου . . . ἡ καλὴ μου μήτηρ καθικέτευσεν αὐτόν . . . εἶναι τετυφωμένος ὑπὸ τοῦ πλοῦτος . . . Οὐδὲν ἄλλο μοι μένει τῶρα ἢ ν' ἀποθάνω ἐκ λύπης . . .

— Μὴ, Κόρη, ζῆθι πρὸς χάριν μου· μακράν σου θὰ ζῶ φωτιζόμενος ὑπὸ τῆς ζωῆς σου . . . Ἐὰν ἀποθάνῃς, τετέλεσται . . . Ἀποθνήσκω καὶ ἐγώ . . .

» Διὰ συγκεκινημένης τότε φωνῆς μοι ἀπήγγειλε τὰς ἐξῆς στροφάς ἐκ τοῦ «Ὀρφῆως» τοῦ Δ Παπαρρηγοπούλου, χαρακτηρίζουσας ἄριστα τὴν ἀπέλπιδα κατάστασιν, ἐν ᾗ διετέλει ἕνεκα τῆς αὐστηρότητος καὶ μεταϊότητος τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

Τώρα τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα
φαίνεται χωρὶς ἀστέρας·
εἶναι τ' ἄνθη χωρὶς χρῶμα
χωρὶς ἄρωμα, ὠχρὰ
καὶ προβαίνει φοδερὰ
ἢ γαλίνῃ τῆς ἐσπέρας.
Καὶ ἡ ἀνδρῶν ματαίως
κελαδεῖ ἐρώτων ἔπη·
μάτην προχωρεῖ ἡ ἔως
διανύχτης καὶ ἰλαρὰ
δὲν αἰσθάνεται, δὲν βλέπει,
δὲν ἀκούει μὴ νεκρά.

» Δὲν ἠδυνήθη ἡ τάλαινα νὰ ἀντίσχη κατὰ τῆς θελήσεως τοῦ πατρὸς αὐτῆς· τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς ἦτο πλεῖον τοῦ ἀπαιτουμένου ὑπὸ τῆς ἐστίας· κατέφλεξεν ὅθεν αὐτήν. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκ Σμύρνης ἀναχώρησίν μου ἐν Ἀθήναις ἐλάβον τηλεγράφημα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Μὲ προσεκάλει ὅπως σώσω τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Ἔτρεξα, ἀλλ' ἦτο πλέον ἄργα. . . . Μάτην ἐζήτηι συγγνώμην ὁ πατὴρ κλαίων παρ' αὐτῆς. . . . Μάτην ἔκλειον καὶ ἐκάλουν αὐτὴν διὰ τοῦ ὀνόματος. . . . ἡ φωνή μου δὲν ἐγαλθάνισεν αὐτήν, ὡς ἄλλοτε. . . . οἱ ὀλοφυρμοὶ τῆς μητρὸς δὲν ἀνέστησαν αὐτήν. . . . Ἦτο νεκρά. . . . Ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀνίπτατο ἤδη ἐν τῷ οὐρανῷ. . . . Ἀπέθανε. . . .»

Ταῦτα λέγων ἀπεκοιμήθη.

Βλέπων τὸν ἄφρευτον αὐτοῦ θάνατον προέτεινα αὐτῷ, ὅτε ἐξύπνησε, νὰ μεταφέρω αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν.

— Ἀγαπητέ, μοι εἶπε, διατί τοῦτο; δὲν ἐλπίζω νὰ ζήσω ἐπὶ πολὺς ἡμέρας ἔτι· ἐπιθυμῶ ν' ἀποθάνω ἐνταῦθα ἐν μέσῳ τῶν βιβλίων μου καὶ νὰ ταφῶ ἐκεῖ ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς περιλημένης μου ἀκακίας. Διατί νὰ ἐμβάλωμεν εἰς τοὺς φίλους φροντίδας καὶ μερίμνας περὶ τῆς κηδείας μου; Εἰς ἱερεὺς ἐνταῦθα καὶ ὁ τάφος ἀρκεῖ. Ἐπιθυμῶ τὴν ἡρεμίαν. . . . τὴν αἰώνιον ἡρεμίαν. . . .

Βλῆξ σφοδρὰ διέκοψε τὸν λόγον αὐτοῦ.

Μετὰ δέκα ἡμέρας διὰ τινος κομιστοῦ ἐλθόντος ἐκ τῆς μονῆς ἐλάβον παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἐπιστολὴν ἐν ᾗ μοι ἔγραψεν.

« Ἀγαπητὲ ἀδελφεῖ Μ.

» Μετ' ἄλλους ψυχῆς ἀναγγέλλω ὑμῖν ὅτι ὁ φίλος ὑμῶν καὶ ἀγαπητὸς ἐμοὶ Γλαῦκος παρέδωκε τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ χθὲς τὴν ἐσπέραν καὶ σήμερον ἐτάφη ἐν τῷ μέρει ὅπερ ὑπέδειξε. Συμφώνως τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ θελήσει πέμπω ὑμῖν τὰ βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ. Ἀπέθανε νηφελὴς καὶ ὁμιλῶν μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ στιγμῆς. Δέσθε ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς ὑμῶν

Παρθένιος».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Φεβρουαρίου 1892.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

IX.

Ὁ ἰατρός εἶχε διατάξει ἀπόλυτον ἡσυχίαν διὰ τὴν κυρίαν Βρίς, ἣν, ἄλλως τε, ἤλπιζε νὰ ἴδῃ ἐγειρομένην τῆς κλίνης ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Καὶ οὗτος, ὡς εἶχε καθήκον, εἰδοποίησε τὴν

κυρίαν Ριχάρδου περὶ τοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεχεν, ἐπίσης δὲ καὶ ὅλον τὸ ἐν τῷ μεγάρῳ προσωπικόν, ἐξεπλάγη δὲ ἐπὶ τῇ τάξει καὶ ἡσυχίᾳ ἣν περίξ αὐτῆς ἔσπειρεν ἡ σταθερὰ καὶ γενναία ἐκείνη ψυχὴ.

Ἐκυβέρνηα ὡς πλοίαρχος τὸ πλοῖόν του, ἄνευ κρότου καὶ κλονισμῶν, μετ' εὐμενοῦς ἀξιοπρεπείας, ἥτις δὲν ἐπέτρεπεν ὅμως λάθος. Εἶχεν ἀποφασίσει ὅτι αὕτη μετὰ τοῦ Ζαφφὲ θὰ διενυκτέρευον ἐναλλάξ παρὰ τῷ ἀσθeneῖ, ὅπως ἔχωσι δυνάμεις διὰ τὴν πάλιν, ἥτις ἠδύνατο νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολὺ, ὡς πρὸς τὸ παρὸν δὲ δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ προσφύγῃ εἰς τὰς ἀδελφάς τοῦ ἑλέους, ἐπιφυλασσομένη νὰ πράξῃ τοῦτο ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ φόβος τῆς μεταδοτικότητος τῆς ἀσθενείας, ἣν αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους θὰ περιεφρόνουν, ἦν ἀρκούντως ἐρριζωμένος ἐν τῷ πνεύματι τῆς Ὀδύλλης, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν ἄλλων παρὰ μόνον τὴν ἑαυτῆς.

Ἡ μόνη καὶ μεγάλη δυσχέρεια ὑπῆρξεν ἡ μὴ ἔγκαιρος προειδοποίησις τοῦ Ριχάρδου.

Ἀδύνατος ἦν ἡ ἀπόλυτος σιγὴ, ἐπομένως περιορίσθη εἰς τὸ νὰ γράψῃ αὐτῷ ὅτι ὁ Ἐδμόνδος προσβλήθεις ὑπὸ ἐξανθηματικῷ πυρετοῦ, μετηνέχθη εἰς Πινόν, ὅπου ἔμενε καὶ αὕτη ἀναμεινόμενα τὴν ἀνάρρωσιν αὐτοῦ. Τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον παρουσιασθὲν εἶχε τὴν μορφήν συνήθους γεγονότος.

Ἀληθὲς μήτηρ, δὲν ἤθελε διστάσει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν. Ἡ ἡθελε προσκαλέσει τὸν πατέρα ἀμέσως, ἐὰν ἡσθάνετο ἑαυτὴν ἀνίσχυρον νὰ φέρῃ τοσοῦτον βάρος μόνῃ, ἢ ἡθελεν ἀναδεχθῇ μόνῃ ἅπασαν τὴν εὐθύνην γινώσκουσα ὅτι, ὅτιδήποτε καὶ συνέβαινε θὰ ἐδικαιολογεῖτο πρὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς.

Ἡ Ὀδύλλη δὲν εἶχεν οὔτε τὸ αἶσθημα ὅτι δύναται νὰ διακινδυνεύσῃ τὸ πᾶν, οὔτε ὅτι ἠδύνατο, χωρὶς νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον ἐπιπληξέως, νὰ διαταρᾷ τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐν τῇ σπουδαίᾳ αὐτοῦ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστολῇ. Σύν τούτοις δὲν κατενόει τὴν σοβαρότητα τῆς θέσεως τοῦ Ἐδμόνδου καὶ ὅπως πάντες οἱ ἰσχυροὶ ἔχοντες τὸ πνεῦμα, ἐκ φόβου μὴ φανῇ πρὸς αὐτὴν ὑπερβολικὸς ὁ κίνδυνος προσεπᾷθῃ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ ἀπέναντι ἑαυτῆς. Ἐπὶ πλέον, οὐδεμίαν ἔχουσα πείραν τῶν ἀσθενειῶν τῶν παιδῶν, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν νέων αὐτῆς καθηκόντων περιέπεσεν εἰς ἑκτακτον τρόπον, ἡ δὲ διαβεβαίωσις τοῦ ἰατροῦ ὅτι τὰ πρῶτα συμπτώματα δὲν εἶχον τί τὸ πρᾶγματι ἐπιφοβὸν καὶ ὅτι ὁ ἀληθὲς κίνδυνος θὰ ἐξεδηλοῦτο ἀκολούθως, ἔφερεν αὐτὴν εἰς σημείον ὥστε νὰ ἀπολέσῃ πᾶσαν πραγματικὴν συναίσθησιν τῶν πραγμάτων.

Καὶ ὅμως τὸ κακὸν ὑπῆρξε χειρότερον παρ' ὅτι ὑπετέθη κατ' ἀρχάς. Ἦν εἶδος μαύρης εὐλογίας ἡ ὁποία παρεμόρφου ὀλοσχερῶς τὸν πατέρα καὶ προσέβαλλε τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ διὰ τοῦ τρομερωτέρου τρόπου. Διετέλει ἐν διηνεκῇ ἐρεθισμῷ, ἄλλοτε μὲν προσκαλὼν τὴν προμήτορα αὐτοῦ διὰ παιδικῷ ὅλως ὕψους παρὰ πόνου, ἄλλοτε πάλιν ὡς φρενοβλαβῆς καὶ προσπαθὼν νὰ ἐγερθῇ διὰ τῆς βίας τῆς κλίνης ἐν ᾗ μόλις συνεκράτει αὐτὸν ὁ Ζαφφὲ. Ἐν τούτοις πᾶσα κίνησις ἦν δι' αὐτὸν βάσανος. Τότε ἐκάλει τὸν πατέρα του, τὸν Ζαφφὲ, τοὺς ἐν τῷ λυκεῖῳ καθηγητάς, ἄλλοτε μὲν παρακαλῶν, ἄλλοτε δὲ ἐπιτάττων αὐτοῖς νὰ λυτρώσωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ὑπέβαλλον αὐτὸν εἰς τοσοῦτον ἀνυπόφορα βασανιστήρια.

Εἶτα ὁ ἐγκεφαλικὸς ἐρεθισμὸς ἐξηντλήθη διεδέχθη αὐτὸν τρομακτικὴ ἀφασία, διακοπτομένη ἐνίοτε ὑπὸ γογγυσμοῦ. Τὸ πρῶτον δὲ νῦν ἀφ' οὗτο ἀπώλεσεν αὐτὴν ὁ Ἐδμόνδος ἐκάλεσε τὴν μητέρα του.

Ἀρὰ γε αἱ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐν τῷ κλύδωνι ἐκείνῳ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ; Ὅτε διὰ πρώτην φοράν ἐπρόφερε τὴν λέξιν «μαμά», ἡ Ὀδύλλη ἐρρίγησεν ὀλοκλήρως.

— Μαμά, νερό! ἐκραζεν ὁ παῖς, ὡς, ὅτε νήπιον ὄν, ἐκραζε κατὰ τὰς νύκτας ἐν τῷ λίκνῳ αὐτοῦ.